

„Какво място имат бежанците и вътрешно разселените лица в Дневния ред за развитие на света?“

България в последните месеци се оказа изправена пред безпрецедентна по своя характер политическа, социална и институционална криза. Въпреки географската обусловеност на случващото се, ясно пролича, че страната ни не е подготвена да посрещне текущия бежански поток. Неприемливите условия, в които биват поставени изпадналите в нужда, и тромавата процедура по обработване на молбите за предоставяне на убежище са показателни за липсата на каквато и да било целенасоченост, координация и интензивност на усилията в рамките на държавната политика спрямо бежанците до момента.

Но факт е също така и че да се предостави необходимата помощ е абсолютно непосилно за нас, тъй като изисква мобилизирането на ресурсен и технически капацитет, с какъвто всъщност не разполагаме. Като цяло няма държава в XXI век, която да е способна да реагира съвсем сама при възникването на подобна ситуация. Самостоятелният отговор, тогава когато няма как да бъде ресурсно подплатен, предполага ограничаване достъпа до публичните услуги точно за онези, които имат най-голяма нужда от тях, което неминуемо се превръща в силно дестабилизиращ фактор. Бремето на предоставящите убежище страни, стана ясно, е твърде тежко за местните икономики и вниманието на международната общност безапелационно трябва да се преориентира от неангажиращото прокламиране на Цели на хилядолетието за развитие към консолидирането на държавните и неправителствените средства на отделните страни с оглед повсеместното реализиране на същите. При все че проблемът касае голяма част от развитите държави.

Целите на хилядолетието не реферират пряко към проблема с разселените, но трудностите, пред които са изправени бежанците, бидейки едни от най-уязвимите хора в света, се отнасят до всяка от тях. Ето защо България и всички други пострадали страни, вместо да бъдат подлагани на засилени критики, са не само в пълното си право да се обърнат към международната общност с искане за увеличаване на финансовата помощ, но също и да отправят на свой ред своя морално аргументиран упрек, осланящ се на така формулираните Цели, при отказа на съответстваща на нуждите такава.

Осъществяването на практика на заложените цели в това отношение изглежда възможно посредством вече установената Агенция на ООН за бежанците. Следващата стъпка в тази посока е надхвърлянето на чисто мониторинговата дейност на Агенцията.

Несъмнено трябва да се наблегне и на разгръщането на информационни кампании за одобрение на публичното и засилване на частното донорство, с което да бъде предоставяна не само пряка финансова, но и здравна, техническа и административна помощ, помощ за образователни, инфраструктурни и други проекти.

При разработването на подобни инициативи най-добре приложим е принципът на регионалното сътрудничество, а Европейският съюз като безаналогов пример на наднационално управление разполага с необходимия за това институционален капацитет. В този смисъл, доколкото нарастването на броя на сирийските бежанци представлява заплаха за политическата и социалната кохезия на регионите в непосредствена близост до Европейския съюз, а вече и за съставлящи го страни членки, е наложително предприемането на съвместни действия на европейско ниво за овладяването, ако не цялостното разрешаване на настоящата криза, след като последното на този етап продължава да изглежда непостижимо. Онова, което е в дефицит, отново е единодушието сред страните членки, така необходимо за да бъдат преразпределени наличните средства в рамките на бюджета на Съюза и акумулирани нови с цел действителна проява на солидарност, изискуема в случаите, в които страни членки са в незавидната роля на потърпевши вследствие на конкретна кризисна ситуация. Случващото се де факто подкопава още повече и без това съмнителната идея за наличието на единна и ефективна регионална политика по отношение на бежанците. Отсъствието на достатъчно обхванен и систематичен съвместен подход, целящ интегрирането на прогонените в трети страни, се компенсира по-скоро с политиката на предоставяне на убежище. Последното обаче представлява само малка част от цялостната програма, която следва да бъде предприета. Тя трябва да обедини отделните елементи, към които спадат също така по-рядко прилаганите мерки по заселване на бежанците и защита на вътрешно разселените. Донорските програми всъщност трябва да бъдат концентрирани предимно върху осигуряването на помощ за нуждаещите се от такава в границите на държавата по произход. Защото докато политиката по предоставяне на убежище може да се третира като част от вътрешната политика на приемащата държава, за да бъде адекватна на съвременните глобални рискове и военни конфликти, основно средство за реализирането на политиката по отношение на бежанците трябва да бъде международното сътрудничество. Предвид казаното дотук, призивите на политици от съседни на Сирия

държави, като Турция например, за международна намеса под формата на хуманитарен отговор на продължаващото насилие, не изглеждат никак неуместни.

Необходимостта от разработването конкретно на европейско ниво на единна и последователна стратегия за справяне със ситуации, сходни на настоящата, произтича не само от неизбежността на проблема с прииждащите в търсене на убежище хора, не само от интеграционните процеси, насочени към укрепването на организационната структура на Съюза, но най-вече от желанието да бъде отстоявана хуманитарната същност на споделените европейски ценности и изпълнен моралния дълг на европейските граждани спрямо онези, които не могат вече да разчитат на защита в своите родни страни. Защото ограничените действия за справяне с кризата със сирийските бежанци са едновременно и една от причините за загубата на морално влияние, и възможност за възстановяване хуманитарния имидж на Европейския съюз. Последното е постижимо единствено посредством предприемането на колективни действия, постулирани и регулирани или от една обща политика, или от съгласуваните и осъществени политики на отделните страни членки.

За съжаление обаче, съдейки по това доколко европейските граждани проявяват неподправено състрадание и колко толерантен се оказва и българският народ при сблъсъка с човешката трагедия на онези, които възприемаме като чужди, достигаме до едно твърде тъжно заключение. Силният обществен отпор поддържа ръководен принципа на защита от бежанците вместо този на защита на бежанците. Затова и при дефинирането на надграждащата Целите на хилядолетието концепция за развитие на света след 2015 г., проблемът с бежанците и вътрешно разселените лица задължително трябва да бъде детайлно разгледан. Нещо повече, предвид липсата на обнадеждаващи изгледи за скорошно и трайно разрешаване на най-кървавите съвременни конфликти, изричното поставяне на грижата за техните жертви - бежанците и вътрешно разселените лица, сред първите места в Дневния ред за развитие на света след 2015 г. и увеличаването и ефикасното канализиране на помощта за тях с това, ще бъде своеобразно извинение от страна на международната общност за проявената резервираност по отношение на опустошителните вътрешнодържавни размирици.